

“Bir Büyükelçinin Düşünce Dünyası”

Ümmügülsüm ÇAVUŞ

“Bir Büyükelçinin Düşünce Dünyası” kitabının yazarı Aydın Nurhan 1949 yılında doğmuştur. Tarsus Amerikan Koleji ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu olan Aydın Nurhan Dışişleri Bakanlığına girmeden önce Ankara Barosuna kayıtlı olarak Avukatlık yapmıştır. Büyükelçi Nurhan, Azerbaycan, Avusturya ve Avustralya’da Başkonsolosluk, İslam İşbirliği Örgütünde Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü ile Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanvekilliği görevlerinde bulunmuştur. Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı kuruluşunda da yer alan Büyükelçi Nurhan, kariyerinin erken yıllarında Suudi Arabistan, Hollanda, Almanya ve Amerika Birleşik Devletlerinde de görevlerde bulunmuştur. Melbourne Başkonsolosu ve Gana Büyükelçisi (Akra) olarak görev yapmıştır. Diplomatik kariyeri dışında gazete yazarı, radyo program yapımcısı ve spikeri ve Üniversite öğretim görevlisi olarak da faaliyetlerde bulunan Büyükelçi Nurhan’ın ilgi alanı “küreselleşme” olup, bu alanda konferans ve makaleleri bulunmaktadır.

Bir Büyükelçinin Düşünce Dünyası kitabı sizi “Zevk İçin Okuma Tekniği” bölümüyle selamlar. Bölümü bitirdiğinizde kitaplara olan davranışınızı o andan itibaren değiştirecek kadar sizi etkileyen bir tekniği artık öğrenmiş olursunuz. Eser, karar merciinde ya da bürokraside görev alan tüm çalışanlara ama özellikle de Dışişleri Bakanlığı’nda meslek memuru olma hayali taşıyan gençlere hitap eden özel bir kitaptır. Eser, görevi itibarıyla birçok ülkede yer almış ve bu ülkeler ve toplumları hakkında iyi derecede gözlem ve analizlerde bulunmuş bir diplomatın, dünyayı anlama ve sorgulamasının ya da tecrübelerinin bir dışavurumuna benzer.

Yazar eserinde globalleşme konusuna sıklıkla yer vermiştir. Globalleşen dünyaya “global köy” der Aydın Nurhan. Ona göre bu global köyün sahipleri artık hegemon devletler değil, transnasyonal sermayedir. Gerçekten de son 50-60 yıldır ulus ötesi şirketlerin hemen hemen bütün ülkelerin yönetimlerini, politikalarını, dünyanın gidişatını ve geleceğini belirleyecek konuma gelmesinin ve bu suretle devletlerin egemenliğinin bir kez daha sorgulandığı dönemi iyi anlamamız gerektiğini tatmin edici fikir ve önerileriyle bize sunar. Globalizm’i teorik olarak iletişimin yol açtığı “birleşik kaplar ortamı” olarak tanımlamıştır Nurhan. Yani globalleşmenin şartları altında yukarı düzeydeki ekonomilerle aşağı düzeydeki ekonomilerin (gelişmiş/gelişmemiş) ortada buluşacağını savlar. Günümüz bağlamında bu bir bakıma

gerçekleşmiştir. Doğu medeniyetleri dünya nimetlerine uyanmış, kendisi üretip ve tüketmeye başlamıştır. Herkesin her şeyi üretebileceği bir dünyaya doğru evrilmeye başlamamız “Kimin ürettiğini kim tüketecek?” sorusunu gündeme taşımıştır. Nurhan’ın da belirttiği gibi bu olay global rekabeti arttırmış, Batı’nın orta sınıfı erimeye başlamış, AB gibi ekonomik amaçlı niyetlerle kurulmuş birliklerin gelecekte yine aynı sebepten dağılabileceği hususu gündeme getirilmiştir. Nurhan’ın yaklaşık on yıl önce öngördüğü bu gelişmeler günümüzde tezahür etmiştir. Nitekim İngiltere’nin AB’den boşanma niyeti bunun en önemli örneğidir. ABD-Çin arasındaki ticaret yada yeni bir teknoloji savaşı da yine global rekabet ortamının bir sonucudur. Nurhan’ın da açıkladığı gibi artık Avrupa işçisinin düşmanı yine bir Avrupalı işsiz değil, dünyanın diğer taraflarında bir Avrupalıdan daha az ücretle çalışmaya razı işçi, ya da işsizler ordusudur. Örneğin günümüzde Çinli, Hindistanlı ya da Bangladeşli bir işçi çok düşük ücretlerle çalışmaya razıdır (ya da razı olmak zorundadır). İşte bu küresel kapitali, maliyet açısından bir yandan bu ülkelerde yatırım yapmaya teşvik ederken, diğer yandan da tüm dünyada özellikle gelişmiş ülkelerde işçi çalışma standartları, sosyal sigorta ve emeklilik gibi konuların yeniden düşünülmesine neden olmaktadır.

Nurhan’ın ifadesiyle: “Gelişmiş ve gelişmemiş ekonomilerin orta noktada buluşması” olan globalleşme tanımı yine de muğlak bir tanımdır. Eğer bu tanım, globalleşmenin tüm dünya ülkelerinin ekonomileri eşit ya da ona yakın bir seviyeye gelebileceğini ifade ediyorsa dünyada “savaş” ya da “çatışma” kavramları 22. yüzyıla taşınmayacaktır demektir. Sonuçta savaşların ve çatışmaların sebebi nedir? Bütünleşen dünya, yüksek toleranslı toplumlar, global kültür ve değerler söylemlerinin global köydeki anlamı ve yeri nedir? Nurhan, bu soruları sormamıza yardımcı olur. Yazar, devleti “enternasyonel bir hayır cemiyeti değil, vahşi ormanda çıkarları için kanun-ahlak tanımadan hasımlarına her türlü kötülüğü yapmaya hazır bir mahlûk” şeklinde oldukça geleneksel bir tanım yaparak bizi şaşırtır. Uluslararası sistem belki anarşiktir ve evet belki de bu anarşi ortamına vahşi ortam denilebilir. Çünkü devletleri gerçek anlamda kontrol edebilen bir üst yapı henüz yoktur. Birleşmiş Milletler her ne kadar bu rolü üstlenmeye çalışan bir kuruluş olarak gözükse de, veto yetkisine sahip 5 daimi üyenin varlığı onu safça ideallerle çevrilmiş bir uluslar-üstü kurum olarak görmemize engel olur. Fakat bu II. Dünya Harbinden sonra devletlerin sıcak bir savaşa girmekten kaçınmasında BM’nin etkisini görmezden gelebileceğimiz anlamına da gelmemelidir. Yine yazarın “devletlerin dostları yoktur, çıkarları vardır.” mottosunu paylaşması onun hiçte sürpriz olmayacak şekilde dünya düzenine realist bir bakış açısıyla baktığının kanıtıdır. Neredeyse aynı dönemi paylaştığı Henry Kissinger’ı okurken de aynı bakış açısıyla olayları ele aldığını görürüz. Dünya kesin olarak değişmektedir. Realist bakış açısı artık eskimiştir. Artık “devlet devletin kurdudur” demeyeceğimiz günler gelmiştir. Bu fikir için çalışmak saflık değil, dünyayı sevmektir.

Aydın Nurhan globalleşen dünyada Türkiye'nin yerini sorgular. Global köyde Türkiye'nin yapması gerekenleri tüm tecrübe, birikim ve özelemleriyle anlatmaya çalışmıştır. Nurhan, Türkiye'yi global köyün önemli kutup başlıklarından biri olarak görür. Global köyün Türkiye'yi etkileyebilecek gündem maddelerini "Kapitalist Global Pazarın Genişleme Mecburiyeti"den "Terörizm, Çevrecilik, İnsan hakları, Eğitim yarışı"na kadar geniş bir perspektifte bazı kavramlarla açıklamaya çalışır. Fakat Nurhan bu kavramlara stratejik olarak bir yaklaşım getirmediğimizi, Türkiye'nin güncel sıkıntıları nedeniyle bu sorunları gündeminde yeterince tutmadığını söyler. Stratejik araştırmanın önemini bir kez daha vurguladığı "Gelişmekte olan Ülkelerde Stratejik Araştırma Kültürü" adlı makalesi okunmaya değer niteliktedir. Nurhan'a göre 21. yüzyıl eğitime para harcayan ve birlik içinde olan ulusların yüzyılı olacaktır. Yine o Türkiye'nin bunu başarıp başaramayacağı konusunda haklı bir kaygı taşımaktadır. Think Thank ve Brain Storming'in (Beyin Fırtınası) önemini onları düşünce ve fikir üretim laboratuvarları olarak nitelendirmesiyle anladığımız Nurhan, bu laboratuvarlarda sorunların hatta insan topluluklarının laboratuvar böcekleri gibi gözlem altına alındığını, hangi koşullarda hangi tepkileri verdiklerinin gözlemlendiğini, daha sonra da yine laboratuvar böceği gibi onlarla istenildiği gibi oynanabildiği yerler olarak tasvir etmektedir. Bu bilimsel çalışmalara topla, tüfekte, şehit olmakla karşı konulamayacağını ifade ederken, Türk gençliğinin 21. yüzyılın laboratuvar böceği değil, laboratuvar uzmanı olması gerektiğinin altını çizerek gençlere ince bir mesaj vermektedir.

Sonuç olarak, eserinde global ekonomiden diplomasiye, savaştan sanata geniş başlıklara yer veren Aydın Nurhan, aslında okuyucuya "Nasıl olursa daha ileri bir toplum oluruz?" ya da "Nasıl yaparsak daha ileri bir insan oluruz?"u anlatmaya çalışmıştır. "Aydın"ı "aykırı düşünen, makulü bulan" olarak tanımlayan Nurhan bizi çağımıza kabul görülenden farklı bakmaya davet eder. Son olarak şu soruya kafa yormakta fayda vardır: "Devletler tahtını/egemenliğini transnasyonel sermayeye mi bırakacaktır?" Tabii ki zaman yine tüm cömertliği ve dürüstlüğü ile bize geleceği ve gerçekleri sunacaktır.

Kitap Adı : Bir Büyükelçinin Düşünce Dünyası

Yazar : Aydın NURHAN

Yayınevi :TASAM Yayınları

Basım Yeri : İstanbul

Basım Tarihi : Ekim 2013, 469 Sayfa

ISBN : 978-975-6285-99-2

Bağlantı : <https://tasamyayinlari.com/urun/125/bir-buyukelcinin-dusunce-dunyasi>

*Ümmügülsüm ÇAVUŞ İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Lisans 4. Sınıf Öğrencisidir.*